

Посмітна Вікторія Віталіївна,
професор кафедри філології та
військового перекладу Київського
інституту Національної гвардії України,
кандидат філологічних наук, доцент

АНАЛІЗУВАННЯ МЕДІАПОВІДОМЛЕНЬ З МЕТОЮ ВИЯВЛЕННЯ МАНІПУЛЯТИВНОЇ ПРОПАГАНДИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГРЕСІЇ

В умовах сучасної інформаційної агресії значну небезпеку в медіа становить маніпулятивна пропаганда. На тлі ж агресії воєнної роль пропаганди зростає настільки, що людина під її впливом втрачає здатність аналізувати інформацію і сприймає всі факти тільки під кутом зору, сформованим пропагандою.

У застосуванні пропагандистських методів велику роль відіграє мова. Саме мовні засоби та їх уміле використання пропагандистами спричиняють вплив на масову свідомість. Використання ж у пропаганді маніпулятивних засобів значно підсилює вплив на розвиток індивідуальних поглядів і суспільних ідей. Проте й виявлення маніпулятивної пропаганди можливе завдяки аналізу мовних засобів.

Виявлення ознак маніпулятивної пропаганди – одне з актуальних завдань сучасної лінгвістики. Актуальність дослідження зумовлена загрозою здійснення деструктивного маніпулятивного впливу ворожих медіа в умовах сучасної війни, коли запит суспільства на інформацію з різних джерел є надзвичайно високим.

Мета дослідження – визначити складники аналізу медіаповідомлення з метою виявлення маніпулятивної пропаганди в умовах інформаційної агресії.

Проаналізувавши тлумачення пропаганди в лінгвістичних, політологічних, соціологічних джерелах [1; 3; 4; 6; 7], розуміємо

її як ідеологічний вплив на широкі маси або певні групи людей, що здійснюється систематично та може мати маніпулятивний характер. Погоджуємося з дослідниками в тому, що, на відміну від об'єктивного подання інформації, пропаганда подає її вибірково, щоб спонукати до певних узагальнень, або використовує емоційно заряджені повідомлення, щоб спровокувати скоріше емоційну, ніж раціональну реакцію на наведену інформацію [2; 3; 7 та ін.]. Ураховуємо відзначену науковцями можливість використання пропаганди як форми політичного протистояння, часто з метою просування таємних політичних планів, а також можливість прихованого, тобто маніпулятивного характеру пропаганди [3; 7].

Визначимо основні складники аналізу медіаповідомлення з метою виявлення маніпулятивної пропаганди.

1. Визначення адресата повідомлення.
2. Виявлення прогнозованого впливу на свідомість реципієнта (наприклад, сформувані стійке уявлення про Україну як про ворога, агресора, який становить загрозу і прагне захопити чужі території).
3. З'ясування прогнозованого результату впливу для суб'єкта (наприклад, виправдання воєнної агресії проти України).
4. Виявлення маніпулювання: приховування мети впливу на реципієнта, приховування самого факту впливу, маніпулювання інформацією (приховування, варіювання інформації, наприклад, замовчування чи перекручування фактів).
5. Визначення дискурсивних засобів маніпулятивного впливу. Типовий приклад – структурування тексту за принципом фейкового повідомлення: спочатку через емоційний вплив (інформація, що викликає сильні емоції – обурення, здивування, страх) знижується критичність мислення; потім обґрунтовується або навіюється загроза; насамкінець завуальовано подається «вихід», що і є метою пропагандистського впливу, причому метою прихованою, маніпулятивною.

6. Виявлення мовних засобів маніпулятивного впливу. Як основні мовні засоби маніпулятивного пропагандистського впливу сьогодні можемо відзначити вживання слів із яскраво вираженим негативним емоційним забарвленням, навішування ярликів (*зрадники, бандерівці, диверсанти, нацисти, терористи, проксі-війна, червоні лінії*), будову речень (*Вашингтон веде війну з рф, а не рф веде війну*). У реченнях із прямою мовою з метою досягнення хибного узагальнення часто (передусім у заголовках) спочатку йде пряма мова (як правило, цитата скандального змісту), а потім уже слова автора, на які читач після емоційного ефекту цитати вже мало звертає увагу [5].

7. З'ясування використуваних методів маніпулятивної пропаганди. Можемо стверджувати, що найбільш поширені сьогодні: метод багаторазового повторення, метод гіперболізації ставок, метод демонізації та дегуманізації опонента, метод абсолютної очевидності, метод «великої брехні», метод «гнилого оселедця», метод поляризації.

Отже, сьогодні важливо вміти виявляти маніпулятивну пропаганду, послідовно аналізуючи медіаповідомлення на рівні цілей, дискурсивних і мовних засобів. Слід пам'ятати, що ворожі медіа ведуть масштабну інформаційну кампанію дискредитації України, використовуючи широкий арсенал пропагандистських методів.

Перспектива аналізу проблеми – визначення актуальних засобів нейтралізації деструктивного маніпулятивного впливу медіа.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. 1440 с.
2. Гридчук В. Основні методи російської пропаганди. URL: <http://kozakorium.com/osnovni-metody-rosiyskoyi-propahandy/> .

3. Ожеван М. А., Шевченко О. В. Війна інформаційна. Українська дипломатична енциклопедія. Київ: Знання України. 2004. 760 с.

4. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2015. 816 с.

5. Посмітна В.В. Особливості антиукраїнської маніпулятивної пропаганди в сучасних умовах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія* : зб. наук. праць. Одеса : МГУ, 2023. № 59, том 3. С. 35–39.

6. Соціологія: короткий енциклопедичний словник / За ред. В. І. Воловича; Соціологічна асоціація України. URL: <https://sociology.knu.ua/uk/library>.

7. Шведа Ю. Р. Політичні партії. Енциклопедичний словник. Львів: Астролябія, 2005. 488 с.

Середюк Вікторія Володимирівна,
доцент кафедри теорії та історії права та
держави Київського національного
університету імені Тараса Шевченка,
кандидат юридичних наук, доцент

ЛІНГВІСТИЧНИЙ ПОВОРОТ У ФІЛОСОФІЇ ПРАВА

Лінгвістичний поворот є кардинальним зміщенням центру уваги філософів з аналізу суб'єктно-об'єктної проблематики на дослідження проблематики мови. Цей поворот у філософії, що розпочався у XX столітті, був тісно пов'язаний зі зростанням впливу логічного позитивізму (в перші десятиліття XX століття) та лінгвістичної філософії, зокрема школи так званої «повсякденної мови» (починаючи з кінця 1930-х років) [1, с. 10].

У філософії права лінгвістичний поворот означив відхід від позитивістського розуміння права як системи об'єктивних норм